

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 37.0:659.3(043.2)

ȘPAC SILVIA

**FUNDAMENTE PEDAGOGICE
ALE EDUCAȚIEI PENTRU MASS-MEDIA
ÎN CADRUL COLABORĂRII ȘCOALĂ-FAMILIE
(TREAPTA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR)**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

**AUTOREFERAT
al tezei de doctor în pedagogie**

CHIȘINĂU, 2014

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei *Educație Preșcolară și Învățământ Primar*, Institutul de Științe ale Educației

Conducător științific: Cuznețov Larisa, dr. hab. în ped., prof. univ.,
UPS „I. Creangă” din Chișinău

Referenți oficiali:

1. Andrițchi Viorica, dr. hab. în pedagogie, conf. univ.
2. Garștea Nina, dr. în pedagogie, conf. univ.

Componenta Consiliului Științific Specializat:

1. Pogolșa Lilia, președinte, dr. hab. în pedagogie, conf. univ.
2. Pascari Valentina, secretar științific, dr. în pedagogie, conf. univ.
3. Moraru Victor, dr. hab. în politologie, prof. univ.
4. Borozan Maia, dr. hab. în pedagogie, prof. univ.
5. Bodrug Valentina, dr. hab. în pedagogie, conf. univ.

Suținerea va avea loc la 16.01.2015, ora 14⁰⁰, în ședința Consiliului Științific Specializat D 38 531.01-03, în cadrul Institutului de Științe ale Educației, pe adresa: str. Doina, 104, sala 212.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca IȘE și pe pagina WEB CNAA (www.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la 06.12.2014

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat, dr. în pedagogie,
conferențiar universitar

Pascari Valentina

Conducător științific,
dr. hab. în pedagogie,
profesor universitar

Cuznețov Larisa

Autor:

Șpac Silvia

© Șpac Silvia

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Civilizația umană parcurge una dintre perioadele cele mai complicate și agitate, ce comportă schimbări structurale profunde în toate domeniile vieții. Era cunoașterii, era tehnologiilor informaționale, era modificărilor genetice și sociale – toate acestea concurează și produc un mediu nou de viață, inclusiv o nouă *conștiință existențială*. Referitor la influența socioculturală a revoluției științifico-tehnice și impactul computerizării se afirmă faptul că calculatorul electronic înseamnă astăzi pentru omenire ceea ce acum cinci secole a însemnat invenția tiparului. Calculatorul, tehnologiile informaționale produc schimbări radicale în toate aspectele vieții noastre, înaintând cu viteză amețitoare și descătușând forțe ce pot fi deseori traumatizante [2].

Decalajul între acțiunile rezonabile și cele iresponsabile ale omului, poluarea mediului natural, a valorilor morale, schimbările sociale și responsabilitatea insuficient dezvoltată la om, contribuie la distrugerea naturii, stagnează, de fapt, prosperarea culturii și a educației. Ritmul rapid al schimbărilor și neajustarea rațională a acestora la realitate a determinat constituirea unei problematice complexe a lumii contemporane, atât la nivelul conștiinței umane, cât și la nivelul științelor și praxiologiei educației. Astfel, omenirea s-a trezit în fața alegerii decisive între o dezvoltare umană superioară sau o catastrofă fără precedent.

În acest context, este evident că astăzi nu se mai abordează problemele izolat, ci se îmbină cercetarea la nivel local, regional și global. Multiplicarea schimbărilor de tip socioeconomic, politic, democratic, în configurația geopolitică a lumii, schimbarea modului și stilului de viață, accentuarea interdependențelor dintre ansamblul de probleme, democratizarea societății și modificările provocate de nivelul tehnologiilor mass-media, reclamă schimbarea și modernizarea continuă a vieții și a educației. Problematicele lumii contemporane nu are un caracter național sau unul particular, ci are un caracter universal și global, o cauzalitate complexă, ramificată, pe care numai demersurile sistemico-holistice și sistematice o pot elucida și soluționa adecvat. Devine tot mai perceptibil faptul că educația propune strategii și demersuri cu caracter prospectiv, permanent, de lungă durată, abordate inter- și pluridisciplinar pentru a răspunde eficient exigențelor, care parvin din problematica lumii contemporane, astfel configurând valorificarea conținuturilor *noilor educații*. Implementarea *noilor educații* și ajustarea acestora la conținuturile și formele generale ale educa-

ției presupun schimbări paradigmatică și praxiologice ale actului educativ. Acestea includ o educație inovatoare, capabilă să se subordoneze învățământului, care urmează a deveni anticipativ, interactiv și creativ, centrat pe valorificarea noilor tehnologii, descoperiri științifice, axat pe un parteneriat educațional eficient și transformarea celui educat în actor al propriei formări.

Conținuturile și dezideratele educației ce influențează formarea personalității se diversifică, se îmbogățesc și se modifică în raport cu valorile general-umane și cele noi, prioritare societății contemporane: pace și cooperare, toleranță, participare și democrație, schimbare și dezvoltare, sănătate, familie și viață privată, comunicare și capacitatea utilizării adecvate a mass-media.

În documentele elaborate și promovate de UNESCO sunt abordate următoarele deziderate / componente ale educației sau noi tipuri de conținuturi: educația pentru mediu, educația pentru sănătate, educația pentru democrație, educația demografică, educația pentru familie, educația pentru timpul liber și *educația pentru mass-media*, care au apărut ca răspuns la sfidările problematicii lumii contemporane [24].

Legea Învățământului din Republica Moldova, Strategia „Educația 2020”, elaborată de Ministerul Educației al Republicii Moldova au ca obiective generale asigurarea dezvoltării durabile a sistemului educațional în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative, inclusiv prin valorificarea direcțiilor strategice și a acțiunilor prioritare de facilitare a creării rețelelor de comunicare, de schimb de bune practici, de dezvoltare a competențelor digitale în procesul educațional, asigurarea educației parentale eficiente și promovarea parteneriatelor pentru educație [45; 46].

Noile realități educaționale în care se înscrie și *educația pentru mass-media* solicită colaborarea școlii cu familia, comunitatea pentru a forma la elevi competențe cu privire la selectarea, receptarea, înțelegerea și prelucrarea logică a informațiilor percepute. Contribuția școlii este foarte valoroasă, însă ponderea cea mai mare a dirijării și echilibrării influențelor îi revine, în primul rând, familiei. Indiferent de vârstă, este foarte important ca părinții să-i ofere copilului modele pozitive, demne de urmat. E necesar ca ei să cunoască și să direcționeze domeniul de interese ale copilului lor, să supravegheze lecturile lui, să-i propună opere literare și vizionarea filmelor, spectacolelor cu personaje și exemple morale de comportament. Modelele de conduită oferite de părinți, calitatea afectivă a căminului

familial, selectarea și interiorizarea mesajelor mass-media cu caracter moral, creează condiții favorabile pentru afirmarea și formarea unei personalități apte de a se integra eficient în societate.

Problema abordată rezidă și în faptul că mass-media este un factor important al educației care lasă amprente adânci în memoria, gândirea și imaginația persoanei, mai cu seamă a copiilor preșcolari și a celor de vârstă școlară mică. Ea poate spori sau diminua calitatea experienței acestora, influențând substanțial formarea unor trăsături de personalitate.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Problematika funcțiilor generale și a evoluției sistemului mass-media în context social și economic este reflectată în lucrările cercetătorilor: Albușescu M., Albușescu I. [1; 2; 3], Cerghit I. [10], Coman M. [12], Dumbrăveanu A. [27], Bontaș I. [6], Dertouzos M. [25], Cemortan R. [9], Bourdieu P. [7] etc.

Unele aspecte ale educației morale și religioase și efectele malefice ale culturii mediatică le atestăm în cercetările realizate de: Cucuș C. [18; 19], Cemortan R. [9], Dufoyer I. [43], Cucu G. [19], Moraru V. [30] etc.

Problemele deontologiei mijloacelor de comunicare în masă sunt abordate în lucrările cercetătorilor: Bertrand C.-J. [4; 5], McLuhan M. [29], Cristian C., Rotzoll M. [15], De Fleur, Melvin L. [23], Danciu M. [22], Cuznețov L. [21] etc.

Abordarea sociologică a educației pentru mass-media o atestăm la cercetătorii: Lippman W. [Apud 44], Crișan C., Danciu L. [17], Dobrescu P., Bârgăoanu A. [Apud 9], Cernat M., Gheorghiu M. [11] etc.

Apreciind valoarea și caracterul semnificativ al investigațiilor obiectivate în lucrările cercetătorilor nominalizați, menționăm faptul că aspectele ce țin de *educația pentru mass-media* a copiilor/elevilor de vârstă școlară mică cu deschideri spre fundamentări științifice cu caracter teoretico-aplicativ sunt cercetate mai puțin.

Problema *educației pentru mass-media* în contextul colaborării școală-familie la treapta învățământului primar este tratată tangențial, iar lucrările posedă un caracter mai mult de recomandare, consultativ și nu conțin fundamentări științifice, abordate în contextul multiaspectual și complex al educației familiale și școlare.

Premisele stabilite au condus la definirea *problemei de cercetare*, care rezidă în necesitatea elaborării și valorificării fundamentelor pedagogice ale educației pentru mass-media în cadrul colaborării școală-familie la treapta învățământului primar.

Scopul cercetării constă în elaborarea și experimentarea Modelului pedagogic de educație pentru mass-media (EMM) a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie la treapta învățământului primar, care include fundamentele teoretice și praxiologice.

Obiectivele cercetării:

- Examinarea și interpretarea epistemologică a EMM prin: analiza și dezvoltarea semnificației conceptelor de bază și elucidarea dinamicii apariției și evoluției surselor mediatice și a EMM;
- Evaluarea contextului socio-cultural și pedagogic al EMM în colaborarea școală-familie;
- Examinarea și interpretarea aspectului polifuncțional al posibilităților educației pentru mass-media în contextul colaborării școală-familie;
- Analiza impactului mass-media asupra formării personalității elevului din treapta învățământului primar;
- Identificarea factorilor și condițiilor de realizare a educației pentru mass-media a elevilor de la treapta învățământului primar în cadrul colaborării școală-familie;
- Elaborarea fundamentelor teoretice și praxiologice ale educației pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar și a părinților acestora.
- Elaborarea și experimentarea Modelului pedagogic de EMM a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie, care include fundamentele teoretice și praxiologice respective.

Metodologia cercetării științifice

Reperete teoretice sunt reprezentate de idei, concepții, teorii, legități și principii din domeniul pedagogiei, sociologiei educației, științelor comunicării și psihologiei vârstelor.

În mod special, drept repere teoretice ale cercetării au servit: formele, funcțiile și condițiile unei mass-media eficiente (Albulescu M., Albulescu I., Cerghit I., Bontaș I.); tendințele dezvoltării mass-media în societatea în tranziție (Moraru V.) idei din teoria generală a educației privind influența mass-media asupra formării personalității copilului (Cemortan R., Cristea S. [16], Coman M., Cucu G. etc.); principiile privind valorificarea și deontologia mass-media (Albulescu I. [1; 2; 3, Bertrand J. [4; 5] etc.); concepția unei prezentări mediatice eficiente și protectoare pentru copil / în afara violenței (Drăgan I., Ștefănescu P. [26 44]); specificul psihopedagogic și

etic al parteneriatului educațional (Larisa Cuznețov, Braghiș M. [21, 8]) în explorarea EMM.

Cercetarea s-a bazat pe principiile caracterului prospectiv și permanent al educației [24]; valorile epistemologice ale unor documente conceptuale și normative ca: *Legea Învățământului*; *Strategia „Educația 2020”* [46]; *Curriculumul școlar: clasele I-IV* [20]; *Legea cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației* [45].

Metodele de cercetare. La nivelul cercetării s-au utilizat următoarele metode: documentarea științifică, metoda analizei și sintezei, modelarea teoretică, metoda generalizării teoretice; interpretarea, formularea de concluzii și recomandări; experimentul pedagogic, chestionarul, matricea decizională, studiul de caz, metoda *Expert*, analiza produselor subiecților investigați.

Noutatea și originalitatea științifică este obiectivată de:

- abordarea holistică, istorică și sociopsihopedagogică a educației pentru mass-media; precizarea și delimitarea conceptelor de bază, analizate în contextul formării culturii de valorificare a mass-media la elevi și părinți;
- examinarea și stabilirea aspectului polifuncțional al posibilităților EMM în contextul formării reprezentărilor și convingerilor morale ale elevilor de vârstă școlară mică și a părinților acestora;
- identificarea condițiilor de realizare a educației pentru mass-media a elevilor în cadrul colaborării școală-familie;
- elaborarea și argumentarea științifică a fundamentelor pedagogice ale educației pentru mass-media a elevilor în cadrul colaborării școală-familie la treapta învățământului primar și structurarea lor într-un model.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în elaborarea fundamentelor pedagogice, la nivel teoretic și praxiologic ale educației pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar în cadrul colaborării școală-familie, ceea ce a condus la formarea/schimbarea competențelor și atitudinilor elevilor și părinților în vederea direcționării procesului spre un comportament mediatic cult.

Semnificația teoretică a cercetării este susținută de: analiza, precizarea și delimitarea reperelor teoretice (conceptelor, teoriilor, principiilor) privind EMM, abordate în contextul colaborării școală-familie; examinarea și analiza critică a funcțiilor, posibilităților și a impactului mass-media asupra dezvoltării personalității copilului, inclusiv asupra formării pro-

filului moral al acestuia; elaborarea *Modelului pedagogic de educație pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie*, care include fundamentele teoretice și praxiologice ale EMM.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și validarea ansamblului de instrumente pedagogice, încadrate în *Modelul pedagogic de educație pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie*, care, prin esența și importanța teoretică și praxiologică, reprezintă fundamentele științifice. Fundamentele valorificate conform condițiilor stabilite în cercetare contribuie la formarea culturii de utilizare optimă a surselor mediatică în educația morală a elevilor. *Ghidul practic de valorificare a EMM în colaborarea școală-familie; Curriculumul EMM pentru părinți; Matricea EMM a elevilor de vârstă școlară mică prin intermediul TV; Matricea EMM prin intermediul presei pentru copii; Matricea EMM a elevului de vârstă școlară mică prin intermediul Radioului; Harta psihopedagogică a școlarului mic; Schema Impactul mass-media asupra personalității elevului de vârstă școlară mică; Finalitățile și Programul curricular nonformal de EMM destinat elevilor și părinților*, pot fi aplicate în educația elevilor, familiei și formarea continuă a cadrelor didactice.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere sunt cuprinse în următoarele teze:

1. Conceptul de mass-media reprezintă un fenomen sociouman amplu, care se manifestă într-o triplă configurație: ca instituție specifică publică ce realizează o pluralitate de funcții sociale, politice, culturale, ideologice, economice etc.; ca mediator și producător de informații și imagini despre realitatea umană; ca element constructiv, dar și manipulator de climat psihosocial, stări de spirit, curente de opinie publică ce influențează-orientează-schimbă comportamentele individuale și colective.
2. Educația pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică are ca scop formarea comportamentului mediatic cult, prin acțiuni și activități sinergetice din partea școlii și a familiei.
3. *Modelul pedagogic de educație pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie* reprezintă un construct teoretico-aplicativ cu destinație dublă, de pregătire a părinților și de educație a copiilor, acesta înserând plenar fundamentele științifice elaborate.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin experimentarea și validarea *Modelului pedagogic de educație pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie*, care include fundamentele teoretice și praxiologice. Implementarea rezultatelor cercetării s-a realizat în clasele primare la Liceul Teoretic „G. Călinescu”, mun. Chișinău, inclusiv prin intermediul publicațiilor și comunicărilor științifice la seminarele metodologice, conferințele naționale și internaționale.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor catedrei *Educație Preșcolară și Învățământul Primar* al ISE, seminarelor metodologice, Consiliului profesoral, întrunirilor metodice și a conferințelor teoretico-practice, organizate în cadrul Liceului Teoretic „G. Călinescu” și a DGETS din mun. Chișinău. Ideile de bază și rezultatele investigației teoretice și a celei experimentale au fost promovate și discutate prin intermediul comunicărilor la conferințele științifice naționale și internaționale.

Publicațiile la tema tezei. În domeniul investigat au fost publicate: 3 articole științifice în reviste cu recenzenti [33; 34; 35], 5 articole-comunicări la conferințe științifice internaționale [36; 37; 38; 39; 41], un articol în culegere de circulație națională [40] și un studiu teoretico-aplicativ [42].

Volumul și structura tezei. Teza conține: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (180 de surse), 16 anexe, glosar. În total conține 145 pagini text de bază, 14 figuri și 19 tabele.

Cuvinte-cheie: mass-media, educația pentru mass-media, colaborarea școală-familie, treapta învățământului primar, vârstă școlară mică, familie, părinți, deontologie mediatică, cultură de masă, comportament mediatic cult.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se fundamentează actualitatea temei de cercetare, se descrie situația în domeniul de cercetare; se formulează: problema, scopul, obiectivele, metodologia cercetării; se prezintă: noutatea și originalitatea științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării; implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării și sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, *Repere epistemologice ale educației pentru mass-media în colaborarea școală-familie*, conține studiul teoretic al problemei și scoate în evidență conținutul conceptelor de bază: *mass-media, comunicarea de masă, educația pentru mass-media*.

În cadrul capitolului a fost analizat istoricul și evoluția surselor mediatice, inclusiv a educației pentru mass-media. S-au determinat particularitățile dezvoltării radioului, TV, a surselor multimedia și a presei periodice. Capitolul reflectă o analiză detaliată a posibilităților mass-media în corelație cu societatea, cultura de masă și contextul pedagogic de valorificare a educației pentru mass-media a tinerei generații.

Studiul teoretic al fenomenului abordat a permis să identificăm principalele teorii și modele privind influența surselor mediatice. Cercetătorii din domeniul vizat: W. Lipmann E. [43], Noelle-Neumann E. [31], D. McLuhan M. [29], S. Windal, B. Ficeac [43] etc. au dezvoltat modelele mediatice în baza teoriilor respective, după cum urmează: *teoria cultivării individului* a lui W. Lippmann, promovează modelul dezvoltării inteligenței acestuia; *teoria agendării* a influențat apariția modelului *Agenda setting*, ce contribuie la structurarea activității sociale a persoanei, iar *teoria fluxului în doi pași* promovează modelul rolului liderului de opinie.

La fel, s-a identificat specificul *Teoriei prăpastiei cognitive* și a *Teoriei dependenței de mass-media*, ilustrând influența negativă a mijloacelor mediatice. Teoria și respectiv modelul, numit *spirală tăcerii*, elaborată de cercetătoarea germană E. Noelle-Neumann, demonstrează că individul insuficient informat este amplasat spre marginea unei spirale, în funcție de mijloacele mediatice la care are acces persoana [31].

Procesul investigării reperelor teoretice a permis să conchidem că *mass-media reprezintă un fenomen sociouman amplu, care se manifestă într-o triplă configurație: ca instituție specifică publică ce realizează o pluralitate de funcții sociale, politice, culturale, ideologice, economice etc.; ca mediator și producător de informații și imagini despre realitatea umană; ca element constructiv, dar și manipulator de climat psihosocial, stări de spirit, curente de opinie publică ce influențează-orientează-schimbă comportamentele individuale și colective*.

Abordând cadrul conceptual al educației pentru mass-media, au fost scoase în evidență și analizate două fenomene foarte importante: programarea neurolingvistică în actualitate și demersul *spacing* și *leading*. Acestea, fiind analizate în contextul teoriei *modelării și învățării sociale* a lui A. Bandura [42], ne-au permis să stabilim că individul poate dobândi

modele de răspuns intrinsec prin observarea și interiorizarea acestora, dacă emițătorului îi reușește să *construiască o punte* între sine și persoanele ce recepționează mesajul (pacing). Ca rezultat, se manifestă *leading-ul*, care reprezintă modificarea comportamentului persoanei. În acest sens, educația pentru mass-media trebuie să îndeplinească și o funcție de analiză și explicare, pentru a învăța spectatorul mic să delimiteze valorile autentice de non-valori [13; 14; 42].

Concomitent cu istoricul și evoluția surselor mediatice s-a urmărit geneza conceptului *educație pentru mass-media*. S-a stabilit că educația ca fenomen, proces și conținut se completează și se diversifică. Cercetările realizate, programele și recomandările UNESCO au desemnat faptul că *imperativele lumii contemporane* au dat naștere *noilor educații*, care sunt răspunsurile sistemelor educaționale la problemele apărute. Dezideratele *noilor educații*, printre care și *educația pentru mass-media*, încep a se dezvolta, fundamenta și promova activ în procesul educației și formării personalității. În concluzie, *educația pentru mass-media* vizează formarea și cultivarea capacității de valorificare culturală a informației furnizată de presă, radio, televiziune etc. în condiții de diversificare și de individualizare, care solicită o evaluare pedagogică responsabilă, raportată la scara valorilor sociale. Abordarea funcțiilor mass-media s-a realizat în corelație cu analiza detaliată a contextului socio-cultural și pedagogic al educației pentru mass-media în colaborarea școală-familie.

Studiul aspectului deontologic și valoric de explorare a mijloacelor mediatice în cadrul colaborării școală-familie a permis să delimităm două axe în pregătirea și educația pentru mass-media a individului:

- a) educația pentru un contact optim cu mass-media pentru a recepționa / a privi asculta, citi; a se informa și a asimila activ, creator și adecvat vârstei conținutul mesajelor mediatice;
- b) capacitatea și competența pentru utilizarea mass-media în contextul efortului de autoeducație și educație permanentă.

În capitolul 2, *Valoarea metodologică a colaborării școală-familie în educația pentru mass-media*, au fost analizate particularitățile psihopedagogice ale micului școlar și criteriile de explorare optimă a mass-media în educație. La fel, a fost detaliat descris impactul mijloacelor mediatice, mecanismele care provoacă efecte pozitive, cât și consecințe negative asupra dezvoltării personalității elevului de vârstă școlară mică (Figura 2.1).

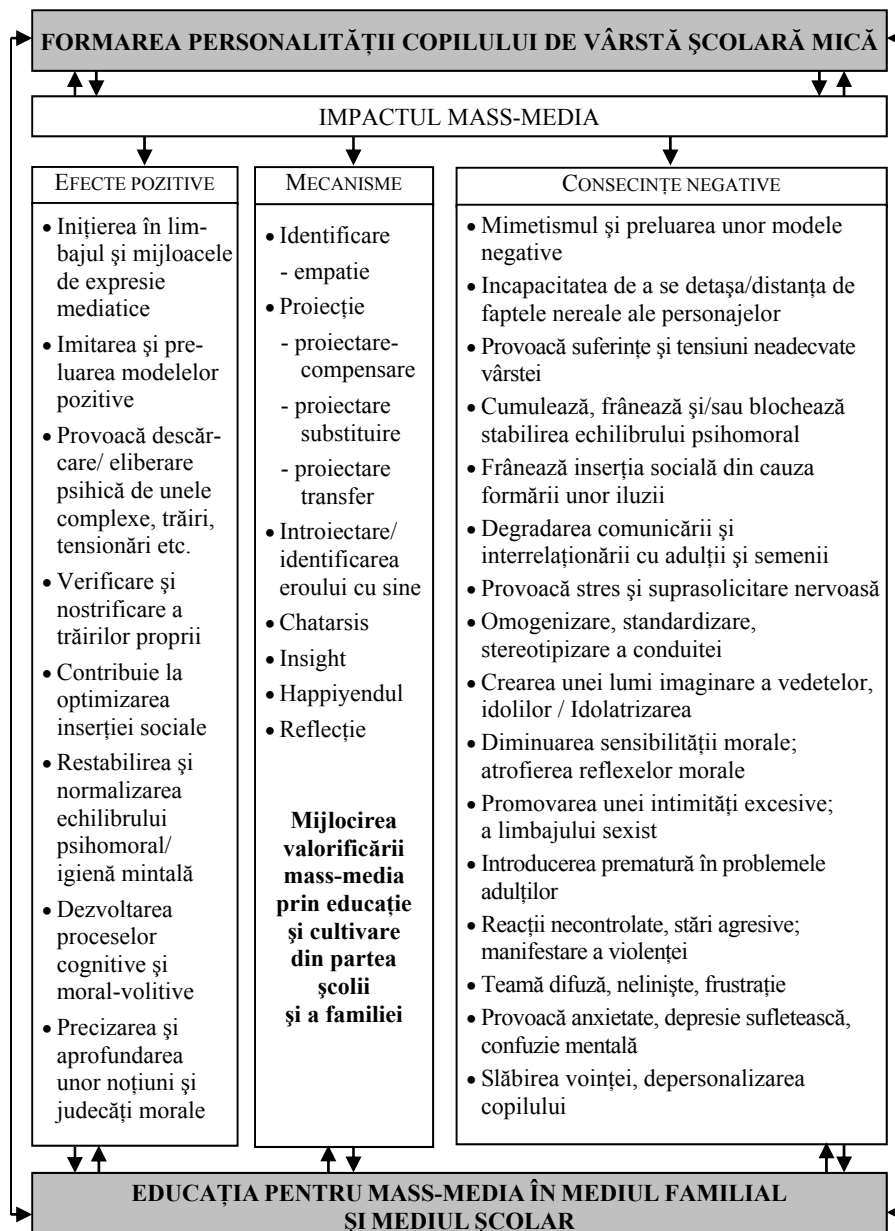

Fig. 2.1. Impactul mass-media asupra personalității elevului de vârstă școlară mică

Analiza esenței și a criteriilor de explorare optimă a mass-media în educația școlarului mic a permis să elaborăm un instrument metodologic important *Harta psihopedagogică a școlarului mic în contextul educației pentru mass-media*, care include principalele achiziții, modelarea prin factorii sociali și pedagogici determinanți, recomandările privind EMM pentru vârsta 7-8 ani, 8-9 ani, 9-10 ani, 10-11 ani. Această delimitare a asigurat elaborarea criteriilor și priorităților de explorare optimă a mass-media în educația școlarului mic. Criteriile care au fost stabilite și formulate în urma studiului teoretic sunt structurate într-o schemă grafică (Figura 2.2), ajustându-le la prioritățile educației și a formării culturii pentru mass-media. Acestea, la rândul lor, au fost obiectivate în ansamblul de competențe-cheie transversale, dezvoltându-le în baza competențelor acțional strategice și a celor digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale, implicând și competențele de autocunoaștere și autodezvoltare, cele culturale, interculturale, axate pe receptarea și crearea valorilor [28, 42].

EDUCAȚIA PENTRU MASS-MEDIA A ELEVULUI DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ	
Criterii de explorare optimă a mass-media	Priorități educative
1. Respectarea specificului vârstei elevului	Asigurarea unei dezvoltări morale, intelectuale estetice, tehnologice și psihofizice adecvate
2. Corelarea explorării mass-media cu programul școlar	Evitarea suprasolicitării și distorsionării procesului cunoașterii prin diminuarea motivației de învățare prin cercetare, lectură etc.
3. Corelarea explorării mass-media cu regimul zilei	Dezvoltarea conștiinței și conduitei morale, a modului sănătos și echilibrat de viață
4. Dezvoltarea competențelor de selectare a emisiunilor radiofonice, TV, materialelor din presa periodică	Implicarea armonioasă a tuturor analizatorilor, percepției, memoriei și gândirii (vizual, auditiv; noțiunea, judecata, raționamentul)
5. Respectarea duratei de valorificare a mass-media (2 ore)	Repartizarea timpului și consumarea lui rațională; formarea disciplinei conștiente
6. Analiza și discutarea informației receptate (împreună cu adulții)	Dezvoltarea limbajului, capacității de comunicare, relaționare, estimare și apreciere ale aspectelor pozitive
7. Valorile promovate	Promovarea unor conținuturi axiologice autentice
8. Observarea comportamentului și stabilirea feed-backului	Evaluarea și compararea schimbărilor la nivel de personalitate și inserție socială

Fig. 2.2. Criterii și priorități de explorare optimă a mass-media în educația școlarului mic

În contextul dat sunt elaborate și analizate un șir de materiale: Curriculumul nonformal *Educația pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar*, care include trei aspecte: intrarea în proces/obiective de referință; conținuturi recomandate și ieșirea din proces/competențe derivate; *Descriptorii competenței de valorificare optimă a mass-media pentru elevi*, care includ indicatorii comportamentului mediatic cult și descriptorii competențelor de valorificare optimă a mass-media și *Descriptorii competenței de realizare a educației pentru mass-media în cadrul familiei* cu cele două componente: indicatorii comportamentului parental optim în EMM și *descriptorii competențelor parentale de valorificare a educației pentru mass-media*.

În baza analizei specificului dezvoltării micului școlar, determinării impactului mass-media asupra personalității acestuia, a studiului epistemologic realizat, au fost formulate și fundamentate științific Condițiile psihopedagogice de valorificare a educației pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică (Figura 2.3) elucidează clar interdependența factorilor biologici și psihologici (condiții interne), a celor familiari și școlari/socio-culturali (condiții externe).

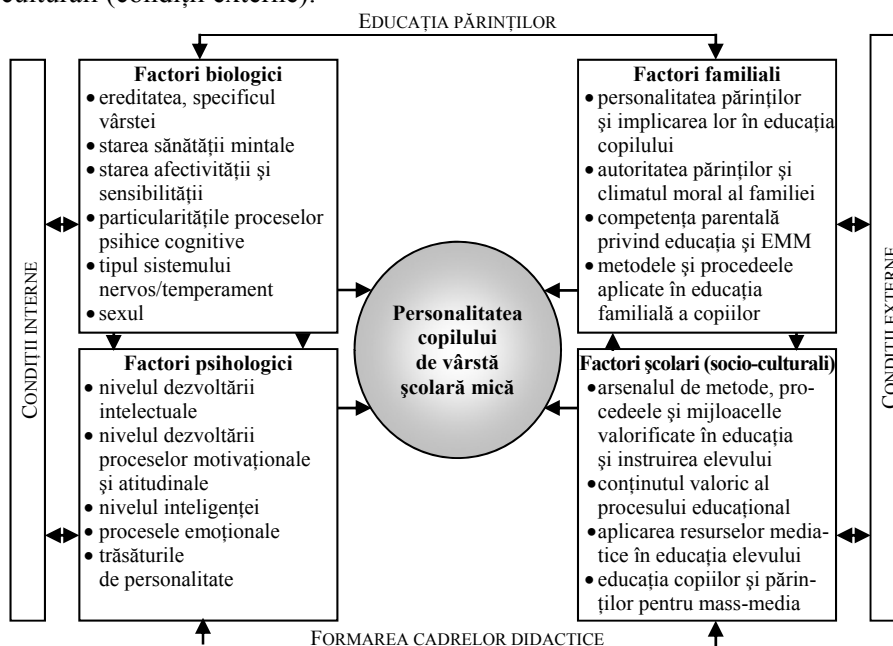

Figura 2.3. Condiții psihopedagogice de valorificare a educației pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică

În consens cu cele relatate, instrumentele elaborate au asigurat metodologic realizarea educației pentru mass-media a micului școlar în colaborarea școală-familie.

Capitolul 3, *Praxiologia educației pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar în cadrul colaborării școală-familie*, elucidează designul experimentului pedagogic cu toate cele trei etape: de constatare, de formare și verificare a rezultatelor. Tot aici este reflectată investigația preliminară, care s-a realizat în scopul precizării situației de EMM în familie și școală, s-a validat chestionarul și au fost studiate opiniile elevilor și a părinților, preferințele acestora privind explorarea emisiunilor TV și radiofonice, a presei periodice pentru copii.

Capitolul include ansamblul de instrumente pedagogice elaborate și argumentate științific: principiile EMM, Curriculumul pentru părinți și cadrele didactice *Educația pentru mass-media în familie*; *Ghidul practic de valorificare a EMM în colaborarea școală-familie*; *Matricea EMM prin intermediul TV*; *Matricea EMM prin intermediul emisiunilor transmise de Radio Moldova*; *Matricea EMM prin intermediul presei periodice pentru copii*; *Condițiile psihopedagogice de selectare și exersare a acțiunilor educative pentru valorificarea eficientă a multimedia în familie* [39; 40; 42].

Instrumentarul nominalizat a fost inclus într-un construct teoretico-aplicativ, definit *Modelul pedagogic de educație pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie*. Modelul reprezintă chintesența investigației realizate și include fundamentele pedagogice (teoretice și aplicative) ale educației pentru mass-media (Figura 3.1).

Toate instrumentele pedagogice elaborate au fost examinate de către grupul de experți și au fost implementate în cadrul experimentului de formare. Instrumentele și conținuturile EMM elaborate s-au dovedit a fi eficiente.

Experimentul pedagogic în întregime a inclus acțiuni investigative cu privire la trei poziții:

- investigația competențelor și atitudinii elevilor privind utilizarea mass-media;
- investigația competențelor și atitudinii părinților privind utilizarea mass-media în educația copiilor;
- investigația diversificării metodelor educației pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică, realizată de părinți și cadrele didactice.

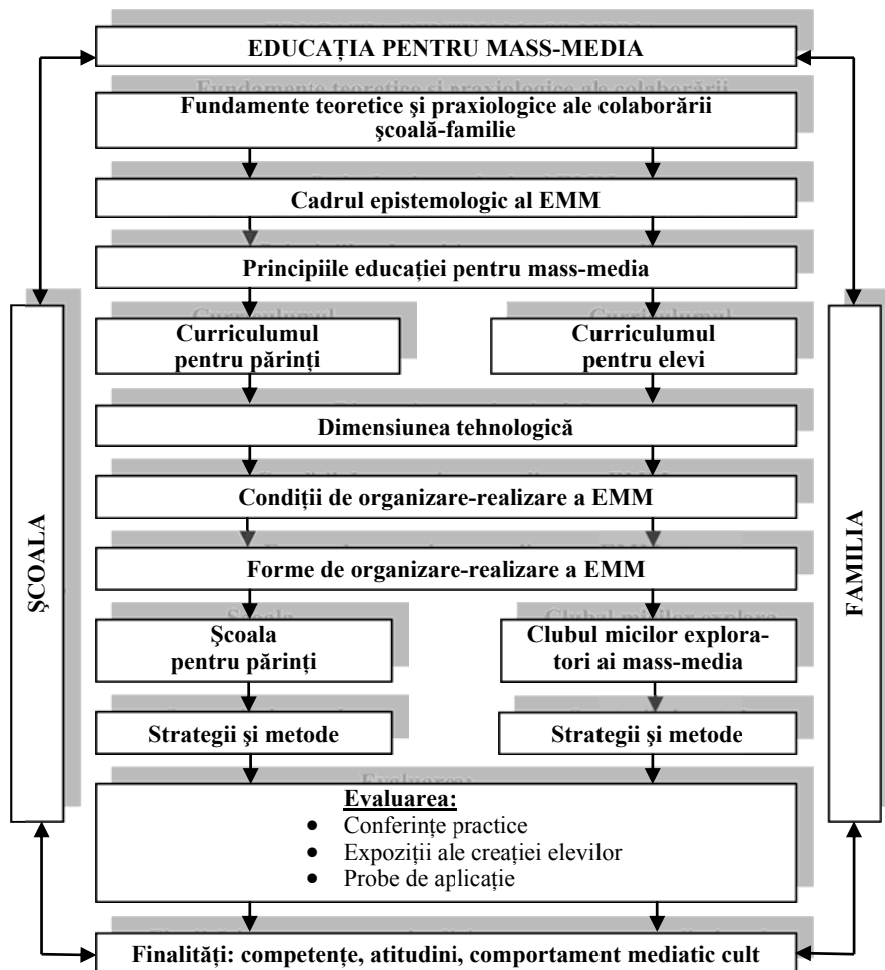

Fig. 3.1. Modelul pedagogic de educație pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar în colaborarea școală-familie

Cercetarea s-a efectuat în mediul elevilor claselor primare de la Liceul Teoretic *George Călinescu*, municipiul Chișinău. În experimentul pedagogic au fost antrenați 118 elevi și părinții acestora. Opțiunea pentru explorarea tehnicii *înainte și după / before-and-After-Method* vine din necesitatea de a surprinde, secvențial și în întregime, schimbările survenite în eșantionul stratificat de elevi și părinți.

Experimentul pedagogic a inclus trei etape: de constatare, de formare și verificare. Etapa de constatare a inclus următoarele activități: analiza programelor de radio și de televiziune, studierea presei periodice pentru copii, chestionarea părinților și a elevilor claselor primare. Întrucât obiectul cercetării îl constituie procesul educației pentru mass-media în cadrul colaborării școală-familie, au fost implicate învățătoarele de la toate cele patru clase. Prezentăm doar câteva poziții ale rezultatelor obținute în cadrul cercetării, pe care le considerăm reprezentative și importante în procesul educației pentru mass-media.

În continuare prezentăm într-un tabel general de distribuție rezultatele obținute postexperiment în comparație cu etapa constatativă.

Tabelul 3.1. Competențele elevilor la nivel de cunoaștere

Nr. d/o	Cunoașterea posibilităților mass-media Sarcina 1	Eșantionul / 118 s.			
		Experiment de constatare	%	Experiment de verificare	%
1.	Identifică emisiunile TV pentru copii (conform ghidului)	33	28	95	81
2.	Identifică emisiunile radiofonice pentru copii (posturile)	17	14,4	81	69
3.	Identifică revistele, ziarle pentru copii	21	17,7	106	90
4.	Nominalizează rubricile din presa periodică pentru copii	19	16,1	96	81,4
5.	Expun posibilitățile mass-media	23	19,5	86	73
6.	Cunosc daunele explorării incompetente a mass-media	19	16,1	93	79

Rezultatele reflectă competențele elevilor cu privire la identificarea surselor, a emisiunilor și rubricilor din presa periodică pentru copii, care au scop de informare și dezvoltare. Fiind puși în situația de a identifica cele mai cunoscute mijloace mass-media, elevii au demonstrat preferințe nu numai pentru televizor și calculator, dar și pentru presă, radio, aducând argumente și explicații concludente. Activitățile de formare realizate cu părinții au demonstrat aproape aceleași rezultate, dovedind, o dată în plus, importanța și eficiența **activităților paralele sincrone**, efectuate cu elevii și părinții acestora (Tabelul 3.2).

Tabelul 3.2. Competențele părinților la nivel de cunoaștere

Nr. d/o	Cunoașterea posibilităților mass-media Sarcina 1	Eșantionul / 118 s.			
		Experiment de constatare	%	Experiment de verificare	%
1.	Identifică programele și emisiunile TV pentru copii	37	31,4	109	92,4
2.	Identifică emisiunile radiofonice pentru copii	39	33,1	111	94,1
3.	Identifică revistele, ziarle din presa periodică pentru copii	27	22,9	92	78
4.	Identifică rubricile din PPC	24	20,3	87	73,7
5.	Expun/analizează posibilitățile mass-media pentru copii	35	29,7	93	79
6.	Caracterizează impactul mass-media explorat greșit	31	26,3	113	96

Apreciază mult jocurile la calculator și calculatorul 80% elevi din eșantionul investigat, dar cunosc deja și presa periodică 90% de elevi și 78% de părinți; pentru emisiunile TV au optat: 81% de elevi și 92,4% părinți, pentru radio și programele radiofonice au optat 69% elevi și 94,1% de părinți. Aceste rezultate au fost obținute după o activitate nonformală amplă cu elevii și una intensă și sistematică cu părinții. Pentru a spori perceperea ilustrării rezultatelor obținute la prima sarcină am elaborat următoarea reprezentare grafică (Figura 3.2).

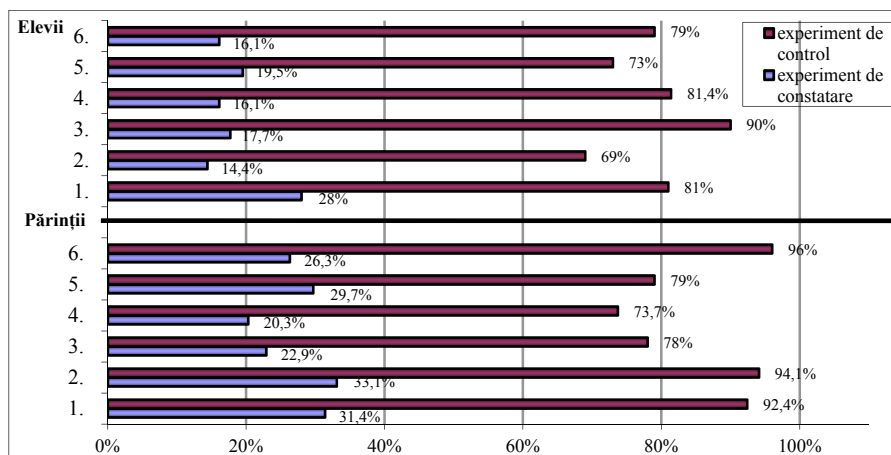

Fig. 3.2. Competențele elevilor și părinților la nivel de cunoaștere

Dacă inițial subiecții lotului investigat și părinții acestora au fost în stare doar să enumere unele surse mass-media analizate în cadrul familiei pentru informare, apoi după experimentul de formare, practic, întregul eșantion experimental de părinți a realizat *Programe personale și Programe a familiei de valorificare eficientă a mass-media*, însoțite de explicații și în conformitate cu vârsta membrilor familiei, vacanța copiilor pe parcursul anului școlar, concediul adulților. Rezultatele obținute în postexperiment demonstrează necesitatea educației pentru mass-media, a părinților și copiilor de la cea mai fragedă vârstă, pe toate căile posibile, prin implicarea tuturor factorilor și actorilor sociali, prin realizarea controlului parental axat pe comunicare, implicare, verificare, și nu pe dominare, pedepse coercitive și impunere.

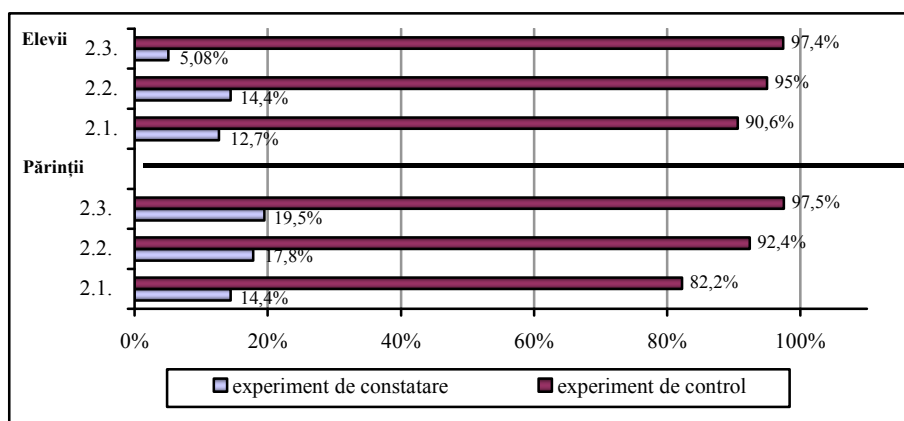

Fig. 3.3. Competențele elevilor și părinților la nivel de aplicare

După cum putem observa din Figura 3.3, competențele parentale la nivel de valorificare a mass-media au sporit substanțial.

Comparând rezultatele obținute la etapa de constatare și cea de control, observăm că este diminuat *sindromul telemaniei* și este deja solicitată și valorificată presa periodică, cât și programele radiofonice pentru copii.

S-a schimbat și atitudinea elevilor față de conținuturile difuzate pe posturile de televiziune. Astfel, copii au început să dea preferință tot mai mult emisiunilor cu un conținut cognitiv, moral și etic valoros.

O schimbare favorabilă s-a produs în aprecierea programelor radiofonice difuzate de posturile și stațiile de radio. Dacă inițial subiecții din ambele eșantioane și-au manifestat preferințele pentru posturile care

emit programe radiofonice ce constau, cu precădere, din difuzarea muzicii, atunci la verificare, pe lângă emisiunile muzicale, subiecții din eșantionul investigat se pronunță pentru programele destinate, în primul rând, completării cunoștințelor despre natură, subiecte socioculturale valoroase, ce țin de actualitate, difuzate sau transmise într-un mod pedagogic și etic explicit (programe educaționale, cursuri de limbi străine), jurnale de călătorii. Astfel, opțiunile elevilor pentru postul național de radio Moldova 1 la etapa de constatare reprezintă 16% (19 subiecți), iar la etapa de verificare constituie 44,1% (52 subiecți). La fel și pentru radio *Sănătatea* la constatare au fost 10,2% (12 subiecți), iar la verificare 50% (59 subiecți), ceea ce este relevant în contextul acțiunilor experimentale.

Activitatea vizată a schimbat atitudinile elevilor față de presa periodică pentru copii. Acestea s-au modificat substanțial, atestând următoarele rezultate, ilustrate în figura 3.4.

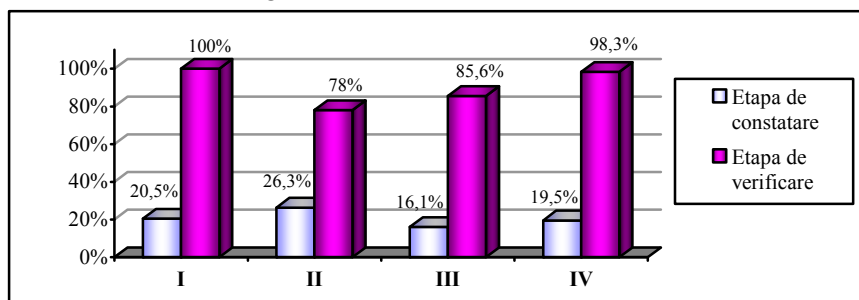

Fig. 3.4. Atitudinile elevilor față de presa periodică (după formare)

Dacă la etapa de constatare (poziția I), 20,5% de elevi nu cunoșteau conținuturile presei periodice pentru copii și nu le puteau clasifica după anumite criterii, atunci la etapa de verificare toți (100%) subiecții incluși în experimentul pedagogic au realizat o clasificare a revistelor pentru copii conform vârstei, tematicii, rubricilor și valorilor promovate.

Elevii au menționat că le place lectura și citesc zilnic câte 10-15 pagini 78% (92 s.) în comparație cu 26,3% (31 s.). Aceștia susțin că valorile și conținuturile presei periodice contribuie nu numai la sporirea calității randamentului școlar, dar și la formarea comportamentului cult al acestuia. Elevii și-au demonstrat atitudinile lor pentru conținuturile cognitive, moral-etice, estetice din revistele pentru copii: *Puișorul curios*, *Alunelul*, *Amic*, *Micul Prinț* pe care le cunosc și le valorifică eficient în timpul liber. În poziția a III-a părinții au apreciat ce și cât citesc în

prezent/postformare copiii lor. Adulții au dat dovadă de cunoaștere a situației și a presei periodice pentru copii (a revistelor, ziarelor), rubricile interesante. La poziția a IV-a se arată că conversează și discută cu părinții pe marginea celor citite 16,1% copii inițial și 85,6% la etapa postexperiment. Părinții susțin că discută cu copiii pe marginea celor citite (115 s.) 97,5% de părinți, în comparație cu 19,5% la început/constatare.

Aplicația și răspunsurile la următoarea probă, realizată de părinți, a permis să stabilim și să conturăm metodele pe care le aplică părinții în educația pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică (la constatare și după formare). Evident că destul de sugestive sunt rezultatele obținute cu privire la metodele pe care le aplică părinții în educația elevilor după experimentul de formare, ilustrate în figura 3.5.

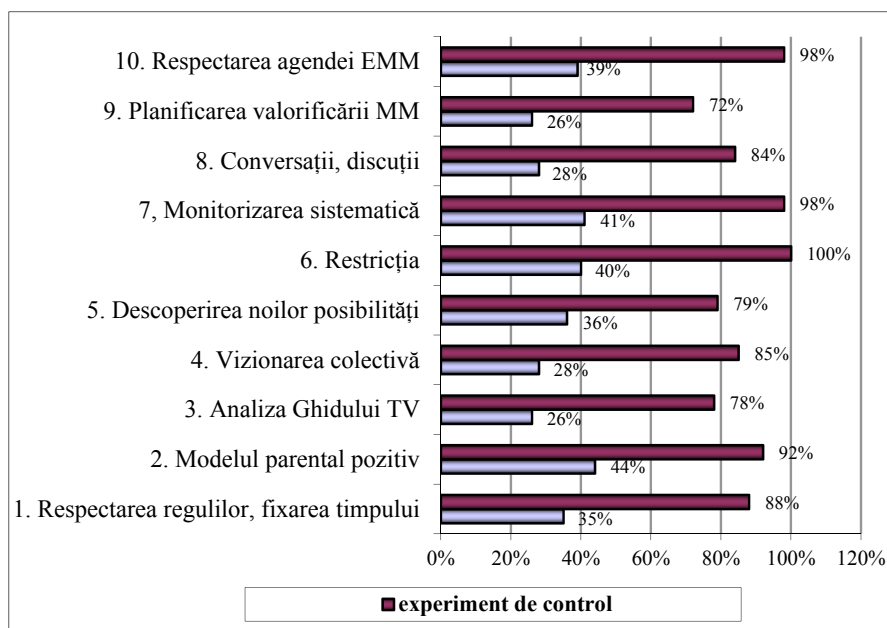

Fig. 3.5. Metodele aplicate în familie pentru educația mass-media a elevilor din treapta învățământului primar

Metodele aplicate au fost atent studiate, iar tabloul obținut arată că părinții sunt capabili să schimbe atitudinile, deprinderile și să formeze competențe, noi practici de educație pentru mass-media a copiilor lor.

Observăm că stabilirea unor reguli fundamentale și a timpului atribuit valorificării mass-media inițial constituia 35%, după formarea părinților 88%.

Exemplul propriu / modelul parental pozitiv, la constatare s-a depistat la 44% de subiecți, la verificare – la 92% de subiecți; analiza ghidului TV și a cronicilor despre emisiunile și programele potrivite valorifică 26% de subiecți la constatare și 78% de subiecți la formare.

Vizionarea colectivă, analiza și comentarea celor vizionate la constatare s-a constatat la 28% de subiecți, la verificare la 85% de subiecți. Propunerea și promovarea altor forme de distracție în afara EMM în familie, la constatare a fost prezentă la 36% de subiecți, iar după formare la 79% de subiecți.

Pentru renunțarea la televizoarele și calculatoarele din dormitor au optat 40% de părinți la constatare și 100% de părinți după formare. Monitorizarea sistematică a timpului copiilor până la școală și după programul școlar a fost susținută la constatare de 41% subiecți, iar după formare de 98% subiecți.

Pentru încurajarea conversațiilor, discuțiilor, schimbului de opinii și planificarea strictă a valorificării mass-media s-au pronunțat 28% de subiecți la constatare și 84% de subiecți la formare.

Organizarea periodică a zilei fără calculator, televizor a fost apreciată de 26% de subiecți la constatare și 72% de subiecți la formare.

În respectarea unui program stabil și evitarea rolului de *dădacă a televizorului* și-au expus părerea 39% de subiecți la constatare, iar la formare 98% subiecți.

Relevant este faptul că întregul eșantion după experimentul de formare susținea că sunt axați pe promovarea unor practici de valorificare rațională a mass-media, respectarea unui orar temporar rezonabil în explorarea mesajelor informaționale; îi interesează conținutul valoric prezentat în emisiunile televizate, radiofonice și din presa periodică.

În concluzie, experimentul pedagogic a fost unul multinivelar, s-au investigat preferințele, atitudinile, opiniile elevilor și a părinților, inclusiv metodele aplicate în familie pentru EMM a elevilor de vârstă școlară mică. Astfel, după formare, 98% de părinți, în comparație cu 41% la constatare au relatat că monitorizează explorarea mijloacelor mediatice; organizează zile fără calculator, TV etc. 72% de familii, în comparație cu 26% la început, iar 85% părinți discută și analizează cu copiii informațiile; acțiunile și faptele

pozitive ale eroilor sau cele imorale ale personajelor negative etc., în comparație cu 28% la constatare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată ține de unul dintre cele mai actuale deziderate ale *noilor educații*, de aspectele importante și complexe ale educației permanente, *educației pentru toți* și a formării și dezvoltării integrale a personalității copilului de vârstă școlară mică. Elaborarea și validarea fundamentelor pedagogice ale educației pentru mass-media, în cadrul colaborării școală-familie, cu privire la cultivarea mediatică a elevilor din treapta învățământului primar și a familiei, a relevat posibilitatea valorizării științei, practicii educaționale, a potențialului instituției de învățământ și a familiei, în procesul formării competențelor acțional-strategice ale elevilor, competențelor parentale de EMM; a modificării atitudinilor, practicilor de explorare a mass-media într-un mod adecvat și rațional, din partea elevilor și părinților.

Pornind de la analiza, precizarea și interpretarea aspectelor teoretice și a celor experiențiale, dar și de la datele obținute în cadrul experimentului pedagogic, prelucrarea cantitativă și calitativă a acestora, putem concluziona următoarele:

1. Problema investigată din perspectivă psihopedagogică, sociologică și diacronică a permis să se precizeze și să fie delimitate conținutul fenomenelor și conceptelor de bază: *comunicarea de massă*, *mass-media* și *educația pentru mass-media*, fapt care a asigurat determinarea esenței și specificului formării *comportamentului mediatic cult* al elevilor din treapta învățământului primar și părinților acestora.

2. Au fost analizate și descrise particulătățile, achizițiile psihologice ale elevilor de vârstă școlară mică în corelație cu analiza impactului mass-media asupra dezvoltării acestora, ceea ce a permis să investigăm aspectul deontologic al explorării mijloacelor mediatice în cadrul colaborării școală-familie și să stabilim un șir de condiții de utilizare a lor. În baza acestui studiu s-au elaborat și validat câteva instrumente importante: *Harta psihopedagogică a școlarului mic în contextul EMM*; finalitățile (la intrare în procesul educativ s-au diferențiat obiectivele generale și cele de referință, iar la ieșire din proces s-au conturat competențele specifice la nivel de cunoaștere, aplicare și integrare); programul curricular pentru elevi și părinți; *Impactul mass-media asupra personalității elevului de vârstă școlară mică* și *Schema condițiilor psihopedagogice de valorificare a EMM a elevilor de*

vârstă școlară mică. Au fost elaborați *indicatorii comportamentului mediatic cult* și corelați cu *descriptorii competențelor de valorificare optimă a mass-media pentru elevi* și *descriptorii competențelor parentale de valorificare a EMM*, în baza cărora s-a realizat demersul investigativ.

3. S-a ilustrat faptul că educația pentru mass-media a elevilor nu va fi eficientă dacă nu vor fi inițiați părinții și cadrele didactice în acest sens, iar acțiunile/activitățile educative se vor limita doar la contextul formal. Au fost aduse dovezi convingătoare (rezultatele experimentului pedagogic) în scopul desfășurării educației pentru mass-media în colaborarea școală-familie, a educației elevilor în cadrul nonformal și informal.

4. Sporirea nivelului atitudinilor, practicilor și competențelor pentru explorarea rațională a mijloacelor mediatice la elevi și părinți a fost asigurată de implementarea programei formative *Educația pentru mass-media* (pentru elevi și cadrele didactice din treapta învățământului primar și a părinților).

5. Familiarizarea și exersarea părinților, în decurs de doi ani de studiu, cu specificul educației familiale pentru mass-media, a generat optimizarea comunicării-relaționării copii-părinți și valorificarea adecvată și eficientă a strategiilor educative cu privire la explorarea mijloacelor mediatice și a contribuit substanțial la schimbarea comportamentelor copiilor și adulților, inclusiv la practicarea în educație a metodelor conversativ-euristice pe marginea informațiilor receptate și ghidarea rațională a dezvoltării morale, cultivării gustului estetic la generația în creștere.

6. Experimentul pedagogic a demonstrat funcționalitatea *Modelului pedagogic de valorificare a educației pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie* în ambele poziții: în schimbarea atitudinii, practicilor, competențelor și comportamentelor elevilor și sporirea nivelului de competențe ale părinților privind valorificarea mijloacelor mass-media în dezvoltarea personalității copilului, ceea ce a contribuit la formarea culturii mediatice a ambelor părți, a copilului și familiei, în integritatea lor funcțională.

Fundamentele pedagogice (teoretice și praxiologice), elaborate și incluse în modelul nominalizat, experimentate s-au dovedit a fi eficiente, deoarece au asigurat lărgirea diapazonului de aplicare a metodelor de formare a conștiinței morale și exersării comportamentelor adecvate de explorare a mass-media la copii în cadrul familiei, a ridicat nivelul competenței parentale în respectarea regimului și agendei familiale de valorificare a surselor mediatice de la 39% – la 98%; monitorizarea sistematică

a copiilor de la 41% – și 97%; viziunea colectivă (cu copiii) de la 28% – la 85%. Conversațiile și discuțiile, analiza celor receptare de copii au devenit permanente și au sporit de la 28% – la 84%. În felul acesta **problema cercetării**, care a abordat elaborarea, definirea și experimentarea fundamentelor pedagogice (teoretico-aplicative) ale EMM a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie, a fost soluționată.

În mod rezumativ, aspectele cercetării realizate, pot fi formulate în următoarele **recomandări**:

- Elaborarea la **nivel macrostructural**/de sistem, în baza fundamentelor pedagogice ale EMM, a unor politici funcționale, care ar stimula conducerea mass-media din republică să:

- inițieze și să monitorizeze proiecte de evaluare a calității emisiunilor TV, radiofonice și a presei periodice, la general, și, în particular, a celei pentru copii și adolescenți;
- popularizeze activ, atractiv și sistematic inovațiile în domeniul științei, tehnicii, culturii, inaugurând emisiuni speciale pentru elevii de vârstă școlară mică;
- promoveze modele comportamentale pozitive, fie în cadrul emisiunilor cu caracter cognitiv, fie în cadrul emisiunilor cu caracter sociocultural sau de divertisment;
- planifice și să realizeze emisiuni interactive de calitate pentru familie și copiii de varietate vârste, în baza strategiilor și metodelor interactive;
- promoveze principiile, strategiile și rezultatele *pedagogiei incluzive* prin programe speciale de abordare a politicilor și practicilor de educație a copiilor cu CES și a performanțelor obținute de aceștia și de adulții cu dizabilități.

- **La nivel microstructural**, *Modelul pedagogic de educație pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar în colaborarea școală-familie* să fie implementat în activitatea educațională a școlii cu părinții și alți agenți comunitari, inclusiv să fie asigurată studierea acestuia în procesul formării inițiale și continuie a cadrelor didactice.

- Valorificarea *Curriculumului nonformal de educație pentru mass-media a părinților și elevilor* să fie realizată și la celelalte trepte ale învățământului preuniversitar.

- Includerea și descrierea valorificării fundamentelor pedagogice ale EMM într-un **Ghid metodologic de EMM** pentru cadrele didactice și părinți.

- Promovarea *Agendelor pentru explorarea rațională a mass-media pentru elevii din treapta învățământului primar* cu explicarea și descrierea condițiilor psihopedagogice, recomandărilor și *Matricilor de propagare a emisiunilor TV, radiofonice și a presei periodice pentru copii*, în cadrul seminarelor, întrunirilor metodice la nivelul direcțiilor de învățământ.

Cercetarea realizată deschide perspective noi, reale pentru investigarea aprofundată a tehnologiilor de elaborare a emisiunilor pentru copii și adolescenți, ținând cont de condițiile psihopedagogice, formarea și cultivarea moralei, gustului estetic, inclusiv promovarea modului sănătos de viață prin intermediul EMM și a principiilor pedagogiei incluzive.

Bibliografie:

1. Albulescu M., Albulescu I. Cetățenia democratică – o provocare pentru educație. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2004, p. 20-41.
2. Albulescu M., Albulescu I. Studiul disciplinelor socio-umane. Aspecte formative: structura și dezvoltarea competențelor. Cluj-Napoca: Dacia, 2002, p. 8-42.
3. Albulescu I. Educația și mass-media. Comunicare și învățare în societatea informațională. Cluj-Napoca: Dacia, 2003, p. 11-105.
4. Bertrand C.-J. Deontologia mijloacelor de comunicare. Iași: Institutul European, 2000, p. 7-29.
5. Bertrand C.-J. (coord.). O introducere în presa scrisă și vorbită. Iași: Polirom, 2001. 161 p.
6. Bontaș I. Tratat de Pedagogie. București: ALL Educațional, 1996. 315 p.
7. Bourdieu P. Despre televiziune. București: Meridiane, 1998, p. 3-43.
8. Bragiș M. Parteneriatul școală-familie-comunitate în treapta învățământului primar. Chișinău: CEP USM, 2013. 186 p.
9. Cemortan R. Comunicarea și mass-media. Chișinău: Tipografia Reclama SA, 2006. 142 p.
10. Cerghit I. Mass-media și educația tineretului școlar. București: EDP, 1972, p. 211.
11. Cernat M., Gheorghiu M. Filmul și armele. București: Meridiana, 1983. 310 p.
12. Coman M. Introducere în sistemul mass-media. Iași: Polirom, 2007. 96 p.
13. Cosmovici A., Iacob L. Psihologie școlară. Iași: Polirom, 2008. 301 p.
14. Crețu V. Educația elevilor prin și pentru film. București: EDP, 1980, p. 3-33.
15. Cristian Cl. Rotzoll M. et.al. Etica mass-media. Iași: Polirom, 2001. 170 p.

16. Cristea S. Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației. Chișinău: Litera Educațional, 2003. 240 p.
17. Crișan C., Danciu L. Manipularea opiniei publice prin TV. Cluj-Napoca: Dacia, 2000, p. 17-51.
18. Cucuș C. Educația. Iubire, edificare, desăvârșire. Iași: Polirom, 2008. 217 p.
19. Cucu G. Educația și mass-media. București: Licorna, 2000, p. 4-37.
20. Curriculum școlar: clasele I-IV. Chișinău Tipografia Centrală, 2010. 244 p.
21. Cuznețov Larisa. Educație prin optim axiologic. Chișinău: Primex-com SRL, 2010. 159 p.
22. Danciu M. Sistemul mass-media în societatea modernă. București: 1998, p. 7-42.
23. De Fleur, Melvin L. et. al. Teorii ale comunicării de masă. Iași: Polirom, 1999, p. 11-63.
24. Delors J. (coord.). Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO CIE în sec. XXI. Iași: Polirom, 2000, p. 3-16.
25. Dertouzos M. Ce va fi: cum vom trăi în lumea nouă a informației. București: Editura Tehnică, 2000, p. 8-42.
26. Drăgan J., Ștefănescu P. (coord.). Povară A., Velicu A. Reprezentarea violenței televizuale și protecția copilului. București: Ed. Vanemonde, 2009. <http://cna.ro/IMG/pdf/Reprezentarea-violentei-1> (vizitat 13.12.2012).
27. Dumbrăveanu A. Mediul și mass-media. Chișinău: CEP USM, 2007, p. 235.
28. Galben-Panciuc Z., Botgros I. et. et. al. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta primară de învățământ. Chișinău: Lyceum, 2011. 247 p.
29. McLuhan M. Mass-media sau mediul invizibil. București: Nemira, 1997, p. 10-39.
30. Moraru V. (coord.). Societatea și comunicarea în tranziție. Chișinău: ULIM, 2008. 392 p.
31. Noelle-Neumann E. Spirala tăcerii. Opinia publică – în □elesul nostru social. Teorii privind influența mass-mediei ro.wikipedia.org/wiki/mass-media.
32. Pănișoară I.-O. Comunicarea eficientă. Iași: Polirom, 2008. 418 p.

33. Șpac S. Unele aspecte teoretice și perspectiva istorică a dezvoltării structurilor mediatică în contextul educației pentru mass-media. În: Studia Universitatis, seria Științe ale educației, 2010, nr. 9 (39), p. 53-59.
34. Șpac S. Educația pentru mass-media ca factor de culturalizare a elevilor de vârstă școlară mică. În: Univers Pedagogic, seria Cultura educației; 2011, nr. 4, p. 65-72.
35. Șpac S. Praxiologia educației pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică în cadrul colaborării școală-familie. În: Studia Universitatis, seria Științe ale educației, 2013, nr.(69), p. 81-95.
36. Șpac S. Formarea personalității integrale în instituțiile preșcolare și școala primară. În: Culegerea Materialele Conferinței Științifice Internaționale, IȘE. Chișinău, 2010, p. 114-115.
37. Șpac S. Educația pentru mass-media: Aspecte metodologice și praxiologice ale formării culturii mediatică la elevii din treapta învățământului primar. În: Culegerea Materialele Conferinței Științifice Internaționale, IȘE; Chișinău, 2011, p. 45-48.
38. Șpac S. Mass-media ca partener educațional de optimizare a procesului de cunoaștere la elevii treptei primare de învățământ. În: Culegerea Materialele Conferinței Științifice Internaționale, IȘE; Chișinău, 2012, p. 248-251.
39. Șpac S. Familia ca partener educațional de promovare a valorilor de formare a cititorilor începători. Promovarea presei periodice pentru copii. În: Culegerea Materialele Conferinței Științifice Internaționale, UPS „Ion Creangă” din Chișinău. Chișinău, 2012, p. 222-230.
40. Șpac S. Educația pentru mass-media la treapta învățământului primar. În: Formarea personalității elevului în perspectiva educației integrale, IȘE, 2013, p. 34-67.
41. Șpac S. Socializarea și cultura educației pentru mass-media a elevilor de vârstă școlară mică. În: Culegerea Materialele Conferinței Științifice Internaționale, IȘE, Chișinău, 2013, p. 457-461.
42. Șpac S. Educația pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar. Ghid metodologic. Chișinău: Primex-com SRL, 2014, p. 122.
43. Teorii privind influența mass-mediei: ro.wikipedia.org/wiki/mass-media (vizitat 15.07.2012).
44. Thompson J. Media și modernitatea. O teorie socială a mass-media. București: Antet, 2000, p. 5-43.

45. Legea cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației (nr.30 din 07.03.2013). În: Monitorul Oficial nr.69-74/221 din 05.04.2013.
46. Strategia sectorială de dezvoltare pentru anii 2014-2020. Ministerul Educației, 2013. 47 p.

ADNOTARE

Șpac Silvia

Fundamente pedagogice ale educației pentru mass-media în cadrul colaborării școală-familie (treapta învățământului primar)

Teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău 2014

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 180 surse, 16 anexe, 145 de pagini de text de bază, 14 figuri, 19 tabele. Rezultatele obținute au fost publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: mass-media, educația pentru mass-media, colaborarea școală-familie, treapta învățământului primar, vârstă școlară mică, familie, părinți, deontologie mediatică, cultura de masă.

Domeniul de studiu se referă la educația pentru mass-media în contextul pedagogiei generale/teoria generală a educației.

Scopul cercetării constă în elaborarea fundamentelor pedagogice ale educației pentru mass-media în cadrul colaborării școală-familie (treapta învățământului primar).

Obiectivele cercetării: examinarea și interpretarea epistemologică a EMM prin: analiza și dezbătutarea semnificației conceptelor de bază și elucidarea dinamicii apariției și evoluției surselor mediatică și a EMM; examinarea și interpretarea aspectului polifuncțional al posibilităților educației pentru mass-media în contextul formării reprezentărilor și convingerilor morale ale elevilor de vârstă școlară mică și a părinților acestora; identificarea condițiilor de realizare a educației pentru mass-media a elevilor de la treapta învățământului primar în cadrul colaborării școală-familie; elaborarea fundamentelor teoretice și praxiologice ale educației pentru mass-media pentru elevii din treapta învățământului primar și părinților acestora; elaborarea și experimentarea Modelului pedagogic de EMM a elevilor de vârstă școlară mică în colaborarea școală-familie, care include fundamentele teoretice și praxiologice.

Noutatea și originalitatea științifică este obiectivată de: abordarea holistică, istorică și sociopsihopedagogică a educației pentru mass-media; precizarea și delimitarea conceptelor de bază în contextul educației permanente și a formării culturii de valorificare a mass-media la elevi și părinți; examinarea și stabilirea aspectului polifuncțional al posibilităților EMM în contextul formării reprezentărilor și convingerilor morale ale elevilor de vârstă școlară mică și a părinților; identificarea condițiilor educației pentru mass-media a elevilor în cadrul colaborării școală-familie; elaborarea și argumentarea științifică a fundamentelor pedagogice ale educației pentru mass-media a elevilor în cadrul colaborării școală-familie la treapta învățământului primar.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în elaborarea fundamentelor pedagogice, la nivel teoretic și praxiologic ale educației pentru mass-media a elevilor din treapta învățământului primar în cadrul colaborării școală-familie, ceea ce a condus la formarea/schimbarea competențelor și atitudinilor elevilor și părinților în vederea direcționării procesului spre un comportament mediatic cult.

Semnificația teoretică a cercetării este susținută de: analiza, precizarea și delimitarea reperelor teoretice (conceptelor, teoriilor, principiilor etc.) privind EMM, abordate în contextul colaborării școală-familie; examinarea și analiza critică a funcțiilor, posibilităților și a impactului mass-media asupra dezvoltării personalității copilului.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea și validarea ansamblului de instrumente pedagogice, încadrate în *Modelul pedagogic de educație pentru mass-media a EVSM în colaborarea școală-familie*, care prin esența și importanța teoretică și praxiologică reprezintă fundamentele științifice. Acestea, valorificare conform condițiilor stabilite în cercetare, contribuie la formarea culturii de valorificare a surselor mediatică și la educația morală a elevilor.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul experimentului pedagogic la două niveluri: în activitățile nonformale cu elevii și părinții, inclusiv cadrele didactice din treapta învățământului primar, Liceul Teoretic „G. Călinescu”, mun. Chișinău și seminarul metodologic destinat optimizării parteneriatului educațional.

АННОТАЦИЯ

Шпак Сильвия

Педагогические основы воспитания использования средств массовой информации младшими школьниками посредством сотрудничества школы и семьи

Кандидатская диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинэу, 2014

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, список литературы из 180 источников, 16 приложений, 145 страниц основного текста, 11 рисунков, 15 таблиц. Результаты исследования, опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: средства массовой информации/СМИ, воспитание для СМИ, педагогические основы, сотрудничество школы и семьи, начальная школа, младший школьник, семья, родители, этика/деонтология СМИ, массовая культура.

Область исследования относится к общей педагогике/Теории воспитания и изучает проблему разработки педагогических основ воспитания использования СМИ младшими школьниками посредством сотрудничества школы и семьи.

Цель исследования: разработка педагогических основ воспитания использования средств массовой информации/ВИСМИ младшими школьниками посредством сотрудничества школы и семьи.

Задачи исследования: изучение, анализ и определение теоретических основ воспитания использования СМИ младшими школьниками в контексте сотрудничества школы и семьи и интерпретация полифункционального аспекта и возможностей воспитания использования СМИ в формировании нравственных представлений и убеждений у младших школьников; определение условий воспитания использования СМИ младшими школьниками посредством сотрудничества школы и семьи; разработка и экспериментирование педагогических основ (стратегий, содержания и методологии) воспитания использования СМИ младшими школьниками посредством сотрудничества школы и семьи, что позволило сформировать компетентность и культуру в использовании СМИ (у детей и родителей).

Научная новизна и оригинальность исследования заключаются в концептуализации педагогических основ ВИСМИ у учащихся начальной школы посредством сотрудничества школы и семьи, а также в реализации системно-холистического, исторического, социопсихопедагогического подходов к воспитанию использования СМИ.

Значимая научная проблема, решенная в исследовании, состоит в теоретическом и практическом педагогическом обосновании ВИСМИ младшими школьниками посредством сотрудничества школы и семьи, что позволило сформировать компетентность и культуру в использовании СМИ (у детей и родителей).

Теоретическая значимость исследования заключается в анализе, уточнении и разработке теоретических основ (концепты, теории, принципы, историческое развитие) ВИСМИ посредством сотрудничества школы и семьи на базе системно-холистического научного подхода.

Практическая значимость исследования определяется тем, что разработанные автором педагогические основы, структурированные в педагогической *модели воспитания младших школьников по использованию СМИ посредством сотрудничества школы и семьи*, способствуют переосмыслению воспитания адекватного применения СМИ у учащихся и их родителей. Прикладное значение работы заключается в создании реальных предпосылок оптимизации ВИСМИ в школе и семье. Практическое пособие, Curriculum ВИСМИ и модель функциональны и могут быть использованы как в воспитании учащихся, семьи, так и в повышении квалификации преподавателей в данном вопросе.

Внедрение результатов исследования. Результаты педагогического исследования были внедрены и апробированы на двух уровнях: в процессе воспитания учащихся начальной школы и их родителей в Теоретическом лицее „G. Călinescu” (Chişinău) и в рамках методических семинаров для учителей начальных классов школы и муниципия; национальных и международных конференциях.

ANNOTATION

Șpac Silvia

Pedagogical fundamentals of media education in the school-family collaboration (Primary education stage)

PhD thesis in Pedagogy, Chișinău 2014

Thesis Structure: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography out of 180 sources, 16 annexes, 145 pages of basic scientific text, 11 figures, 15 tables. The obtained results were published in 11 scientific papers.

Key-words: mass-media, mass-media education, pedagogical fundamentals, school-family collaboration, primary education stage, pupils of elementary school age, family, parents, media ethics, mass culture.

The field of study refers to general pedagogy and addresses the problem of media education of the pupils of elementary school age in the context of school-family collaboration.

The purpose of the research consists in development and experimentation of the pedagogical fundamentals of media education within school-family collaboration at the stage of primary education.

The objectives of the research: analysis, specification and delimitation of the theoretical guiding marks regarding the problem of media education in the context of school-family collaboration; examination, interpretation and ascertainment of the multipurpose aspect of the possibilities of media education in the context of formation of representations and moral beliefs of the pupils of primary education stage and parents; identification of the conditions for media education of the pupils from primary stage within the school-family collaboration; development of the fundamentals, strategies and contents of the media education intended for the pupils from primary stage and their parents; experimental verification of the pedagogical fundamentals of the media education within school-family collaboration.

Scientific novelty and originality is reified by holistic, historic and socio-psycho-pedagogical approach of the media education; specification and demarcation of the basic concepts in the terms of permanent education and formation of the culture of improvement of mass-media at the pupils and parents; examination and ascertainment of the multipurpose aspect of the possibilities of media education in the context of formation of representations and moral beliefs at the pupils of primary education stage and parents; identification of the conditions for media education of the pupils from primary stage within the school-family collaboration; development and scientific argumentation of the pedagogical fundamentals of the education with regard to mass-media for pupils within school-family collaboration at the stage of primary education.

The importance of scientific problem solved lies in pedagogical, theoretical and phraseological foundation of media education for pupils from primary education stage within school-family collaboration.

Theoretical significance of the research is supported by analysis, specification and delimitation of the theoretical guiding marks (concepts, theories, epoch-making, principles, etc.) regarding education for mass-media, tackled in the context of school-family collaboration and permanent education; critical examination and analysis of the functions, possibilities and impact of mass-media on the development of child's personality, including the impact on the formation of the moral profile of the child; theoretical development and foundation of the *Model of education for mass-media for the pupils of elementary school age within school-family collaboration*.

Applicatory value of the research consists in development and ratification of the set of pedagogical instruments, centralized in the *Model of education for mass-media for the pupils of elementary school age within school-family collaboration*, which in the terms of its theoretical essence and importance represents the scientific fundamentals. These fundamentals developed in accordance with the conditions established in this research, may contribute to the formation of the culture of improvement of media sources, as well as to moral education of the pupils.

Implementation of the scientific results was performed within the pedagogical experiment at two levels: in the formal and informal activities with pupils and parents, including teachers from primary stage, "George Călinescu" Lyceum, Chișinău, and methodological seminar for optimizing educational partnership.

ȘPAC SILVIA

**FUNDAMENTE PEDAGOGICE
ALE EDUCAȚIEI PENTRU MASS-MEDIA
ÎN CADRUL COLABORĂRII ȘCOALĂ-FAMILIE
(TREAPTA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI PRIMAR)**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

**AUTOREFERAT
al tezei de doctor în pedagogie**

Aprobat spre tipar:	Formatul hârtiei 60×84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset	Tirajul ex.
Coli de tipar:	Comanda nr.
